

Streszczenie rozprawy doktorskiej

Dialogiczna eklezjologia Waltera Kaspera

Sobór Watykański II przedstawił pozytywny wykład istoty i misji Kościoła. Przez sześćdziesiąt lat zarówno papieże, jak i teolodzy stale odwołują się do jego nauczania. Wśród współczesnych teologów, których twórczość budzi powszechne uznanie w świecie oraz jest twórczą interpretacją *Vaticanum II* szczególne miejsce zajmuje kardynał Walter Kasper. Ponadto jest on prawdopodobnie jednym z ostatnich, a być może nawet ostatnim żyjącym uczestnikiem obrad Soboru Watykańskiego II.

Zasadniczym celem rozprawy jest rekonstrukcja oraz interpretacja eklezjologii niemieckiego teologa. Chodzi nie tylko o całościową i uporządkowaną prezentację eklezjologicznej myśli Kaspera, lecz przede wszystkim o rozpoznanie i określenie jej podstaw oraz ukazanie jej specyfiki.

Krytyczna analiza materiału źródłowego pozwoliła sformułować następującą hipotezę badawczą: eklezjologia rozwijana przez niemieckiego kardynała ma charakter dialogiczny. Dialogiczność należy do samej istoty Kościoła i stanowi warunek *sine qua non* jego skutecznej obecności „w świecie” i „dla świata”.

Praca składa się z czterech rozdziałów. Układ rozprawy wynika z analizy tekstów niemieckiego kardynała i stanowi formę złożonej odpowiedzi na postawione pytania badawcze. Pierwszy rozdział *Źródła dialogicznego myślenia w eklezjologii* podejmuje szczegółową analizę genezy oraz metodologicznych podstaw dialogicznego podejścia w refleksji eklezjologicznej Kaspera, sytuując je w szerokim kontekście tradycji teologicznej i filozoficznej. Celem tego rozdziału jest ukazanie kluczowych intelektualnych inspiracji oraz metodologicznych fundamentów refleksji kardynała Kaspera, co pozwoli na bardziej precyzyjne zrozumienie i interpretację jego eklezjologii.

Drugi rozdział *Dialogiczna istota Kościoła* prezentuje interpretację natury Kościoła przez pryzmat kategorii dialogu. Zawiera rekonstrukcję i analizę poglądów Kaspera na temat konstytutywnych elementów złożonej, Bosko-ludzkiej (teandrycznej) rzeczywistości eklezjalnej.

Rozdział trzeci *Wektory eklezjalnego dialogu* jest treściową i logiczną konsekwencją określenia dialogicznej istoty Kościoła. Przedmiotem tej części pracy są relacje wspólnoty eklezjalnej do wyznawców innych religii, do chrześcijan różnych denominacji i do współczesnego świata, a także kwestia aksjologicznego wymiaru kościelnego dialogu.

Wreszcie czwarty rozdział *Dialog a przyszłość Kościoła* podejmuje próbę zarówno recepcji, jak i krytycznej oceny eklezjologii Waltera Kaspera. Skupia się na ukazaniu fundamentalnego znaczenia dialogu dla przyszłości Kościoła, a także dla realizacji jego misji w obliczu wyzwań współczesnego, dynamicznie zmieniającego się świata.

Najbardziej oryginalne pomysły zawarł Kasper w swojej koncepcji Boga jako dialogicznej wspólnoty, w której Osoby nie tylko prowadzą dialog, lecz są dialogiem. Jedno Boskie życie realizuje się w (*communio*) dialogu trzech Osób. Niemiecki kardynał w sposób twórczy i nowatorski rozwija eklezjologię opartą na misterium Trójjedynego Boga. O jej oryginalności decyduje także radykalna i konsekwentna interpretacja istoty Kościoła: *Communio* Trójjedynego Boga jest fundamentem *communio*-Kościoła. Nie tylko teoretyczne ani tym bardziej eklektyczne, lecz całościowe i konsekwentne powiązanie istoty oraz genezy Kościoła z misterium Trójcy Świętej stanowią podstawową cechę eklezjologii Kaspera, będącą jej największą zaletą i wartością. Dialogiczna istota Kościoła implikuje wniosek, aby dialog uczynić formą oraz sposobem urzeczywistnienia się Kościoła w świecie. Dialogiczna interpretacja rzeczywistości eklezjalnej przypomina o nieustannej potrzebie *metanoi* oraz zasadzie *Ecclesia semper reformanda et purificanda*. Ich realizacja dzieje się „w” dialogu i „poprzez” dialog. Eklezjologia Kaspera stanowi integralną i całościową propozycję refleksji nad Kościołem opartą na kluczowej kwestii Boga oraz przewodniej kategorii i idei dialogu. Te czynniki oraz konsekwentna perspektywa osobowo-trynitarna decydują o jej oryginalności i wartości. Powyższe wyniki inspirują i zapraszają do dalszych badań nad teologiczną refleksją kardynała Waltera Kaspera.

Słowa kluczowe: Walter Kasper, Kościół, eklezjologia, dialog, świat

Ks. Tarczan Konek